

Nr 1 1982

Kyrkomötet avskaffade sig

EFTER TVÅ dagars debatt – sammanlagt 12 timmar – beslutade kyrkomötet att avskaffa sig själv i den form det hittills haft. När nästa kyrkomöte sammanträder, år 1983 har det inte längre rätt att stifta lagar. Den kyrkliga lagstiftningen har riksdagen tagit över.

Vidare försvinner den nuvarande uppdelningen på präster och lekmän. I det nya kyrkomötet blir ingen självskriven ledamot – inte ens biskoparna, som dock får närvaro- och yttranderätt.

Det reformerande kyrkomötet, som får 251 ledamöter i stället för 96, skall också välja en kyrklig riksstyrelse, en "kyrkans regering", vilket saknas i dag. Beslutet om reformerat kyrkomöte och kyrklig centralstyrelse togs med röstsiffrorna 71 för och 22 mot. Tre ledamöter avstod.

ÄRKEBISKOP Olof Sundby gjorde i debatten en personlig deklARATION och sade bl.a.:

– Jag menar alltså att kyrkomötets beslut 1979 var olyckligt, främst av det skälet att kyrkan den gången avhände sig möjligheten att själv få bestämma över sin organisation och struktur.

Kyrkan gjorde sig för sin framtid i organisatoriskt avseende beroende av statsmakterna och politikerna.

– Jag anser det i princip inte vara en god ordning att de yttersta besluten för en kristen kyrka i ett pluralistiskt samhälle fattas av en storhet där i och för sig ingen behöver tillhöra kyrkan.

Därför föreslog biskopsmötet att endast de ledamöter i riksdagen som tillhörde kyrkan skulle fatta beslut i kyrkliga ärenden.

– Jag tror att farhågorna för att man från statligt håll skulle vilja gripa in och reglera lärofrågor och andra internt kyrkliga frågor är åtskilligt överdrivna, menade Olof Sundby.

Biskop Bertil Gärtner:

– Statsmakterna ska inte få bestämma över kyrkans lära och organisation. Biskopar och präster ska inte göras till tjänstemän. I debatten har talats mycket om kyrkans färdriktning i fortsättningen.

Men det finns ingen nämnt om färdriktning i betänkandet.

Hade det funnits en färdriktning mot en fri kyrka hade jag blivit glad. Det är en trosfråga för mig att inte säga ja till förslaget.

Det blir inte samma kyrka när förslaget nu genomförs.

PER-OLOF SJÖGREN, domprost i Göteborg sa, att detta kyrkomöte var första akten i ett drama som gick ut på att lägga kyrkofullmäktige som en beredande nämnd under kommunfullmäktige. Per Wihlborg, Göteborg, antydde med stöd av samfällighetens remiss att kyrkan riskerade bli ett statligt salighetsverk.

– Ett kyrkomöte med den beslutade sammansättningen saknar auktoritet i frågor som avser lära och tolkning, förkunnelse och sakramentsförvaltning och det kan befaras att dess beslut i sådana frågor inte kommer att åtnjuta respekt, sade Sven-Erik Pernler i en reservation med 16 instämmanden. (Dagens Nyheter)

"EN AV DEM som inte delade ärkebiskopens tolkning av reformen, var domprost Carl Strandberg, Strängnäs. Han sade bl.a.:

- Det som nu förestår är inte vissa reformer inom ett i princip oförändrat system, utan en relationsändring. En klar förändring. En klar förändring av själva grunden för förhållandet mellan kyrka och stat och en förändring som innebär just det man uttryckligen förklarat inte skulle få ske, nämligen att befästa statskyrkosystemet." (Göteborgs Posten)

NÅGRA LÄNGRE redogörelser har vi som vanligt inte utrymme för men däremot för bitar ur referat och ledardebatt.

Biskop Tore Furberg i Visby, som i en motion starkt kritiserat regeringsförslagen om den kyrkliga lagstiftningen, krävde att kyrkomötet skulle säga nej till denna del i förslaget:

- Förslaget introducerar ett statskyrkosystem som vi inte haft tidigare, sade Tore Furberg. Förändringar av kyrkans deltagande i kyrkolagstiftning bör anstå tills den överingripande frågan om relationerna mellan stat och kyrka är mogen för ett avgörande.

- Vi måste vara medvetna om att kyrkans möjlighet till självständigt agerande gentemot staten försvagas, sade Tore Furberg vidare. Statskyrkosystemet förstärks i en situation där vi har livaktiga fria samfund och

ökande antal grupper av enskilda i befolkningen som på grund av invandring och av andra skäl inte har någon kontakt med fädernas kyrka. (Dagens Nyheter)

"RESULTATET av det långvariga arbete som helt uppenbart haft sitt ursprung i krav på en friare kyrka är att kyrkomötet nu på regeringens förslag befäster och förstärker statskyrkosystemet!

Regeringsförslaget anses av många ge kyrkan en självständigare ställning. Hon får rätt att besluta i inomkyrkliga frågor. Hon får ett större, demokratiskt valt kyrkomöte och en centralstyrelse.

I gengäld återtar staten sin suveräna rätt att ensam stifta lag, alltså även kyrkolag. Sådan har förut inte kunnat stiftas utan kyrkomötets medverkan

Eftersom statsmakterna själva sätter gränsen för denna lagstiftning är innebörden att den yttersta makten över kyrkan nu odelad läggs hos regering och riksdag.

Den reella "kyrkostyrelsen" blir regeringen. Genom lagstiftningsmakten har staten frihet att tillåta sig vilka ingrepp den vill i kyrkans liv.

Det bör observeras att detta påstående i och för sig inte är liktydigt med att staten kommer att missbruka denna makt. Det är bara ett konstaterande av att möjligheten föreligger.

Den frihet som kyrkan tillerkänns i regeringsförslaget är en frihet kyrkan i realiteten sedan länge haft. Det var länge sedan riksdag och regering satte sig till motvärd mot kyrkans önsningar om exempelvis bekännelse, rit, psalmbok, evangeliebok etc. Denna faktiska frihet blir nu formell.

Som vinst i en utbytesaffär ter det sig tämligen magert.

Och det är att observera att staten med de nya befogenheterna har möjlighet att ta tillbaka samma frihet. Skulle landets politiker, för att ta till något högst otroligt, få för sig att förbjuda barndop i Svenska Kyrkan har de den formella möjligheten."

(Svenska Dagbladet)

"DOMPROST Carl Strandberg i Strängnäs menade att vad som nu föreslås inte är vissa reformer inom ett i princip oförändrat system, utan en relationsändring, en klar förändring av själva grunderna för förhållandet mellan stat och kyrka.

— Denna förändring innebär just det man uttryckligen förklarat inte skulle få ske, nämligen ett befästande av statskyrkosystemet, sade Carl Strandberg.

— Det mest otillfredsställande är, menade Carl Strandberg, att kyrkomötet förlorar sin medbestämmanderätt vid kyrkolagstiftningen, d. v. s. blir av med det faktiska medinflytandet om kyrkans eget liv. Detta medinflytande är något omistligt, något avgörande för kyrkans relativa frihet, sade Carl Strandberg."

(Dagens Nyheter)

"NÄR DET GÄLLER de framtida konsekvenserna blir dock bilden minst sagt förvirrande. Inte mindre än fyra olika tolkningar har ett stort antal företrädare på årets kyrkomöte.

Två av grupperna är för förslaget och två mot. Av de båda förstnämnda anser en grupp att den antagna reformen är ett steg på vägen till ett skiljande från staten. En av motiveringarna är att det nya kyrkomötet kommer att bli ett utmärkt forum för att bilda en kraftfull opinion för en fri kyrka.

Den andra gruppen hävdar att det nya kyrkomötet i stället leder till ett bevarat samband med staten — och det motiveras med att nu öppna organisatoriska möjligheter till ett smidigare och bättre fungerande samspel mellan kyrka och stat." (Skaraborgs Läns Allehanda)

"KYRKOMÖTET kommer således att till hundra procent grunda sig på den kyrkokommunala organisationen. Det är därmed att räkna med att ödet också blir långt mer politiserat än det nuvarande. Kyrkokommunala förtroendemän är partipolitiker, de kommer att välja partipolitiker också till kyrkomötet.

Inget ont om vare sig politiker eller kyrkokommunala förtroendemän, men klart är att risken finns att grupper av väsentlig betydelse för det aktiva kyrkolivet på så sätt kommer att bli svagt, eller inte alls representerade.

I fortsättningen tillerkänns kyrkomötet beslutsrätt över sina inre angelägenheter, exempelvis lärofrågorna. Om detta är inget att säga, tvärtom är det den enda rimliga modellen. Men med kyrkomötets nya sammansättning är det åtminstone teoretiskt tänkbart att ett kyrkomöte, till hundra procent sammansatt av lekmän, börjar fingra på kyrkans lära mot en enig prästerlig uppfattning.

Därmed är det öppet för att ett klassiskt politiskt-teologiskt problem ställs på sin spets: Kan man med majoritetsbeslut fastslå vad som är Den Rätta Lära?

Men det är värre än så. Kyrkomötet är ändå och förblir en representation för kyrkans medlemmar. Men den yttersta makten över kyrkan ligger inte där. Hittills har kyrkomötet haft del i lagstiftningen rörande kyrkan. Nu övertar riksdagen helt och fullt lagstiftningsrätten. Denna lagstiftningsrätt kan, närhelst det behagar riksdagen, överflygla kyrkomötets självbestämmanderätt. Det statliga organet Svenska Kyrkan har bara att underkasta sig, om riksdagen exempelvis stiftar lag om kyrkans lära eller ritual." (SvD)

"GENOM DEN nya organisation Svenska kyrkan får kan denna äntligen lyckas avbörda sig stämpeln av att vara överhetens kyrka. Då kyrkomötet inte längre är en relik av ståndsriksdagens prästerskapsinflytande framträder kyrkan på det sätt svenska folket vill ha den: som en öppen folkkyrka.

Kyrkans bekännelse har inte förändrats. Innersidan av kyrkan är orörd. Kyrkan är helt enkelt samma kyrka även efter de reformer som nu bryter fram — men den blir bättre skickad att göra tjänst i vår tid. Kyrkans största tillgång blir, liksom hittills, hennes identitet som trossamfund." (Göteborgs Posten)

"Det är en helt orimlig ordning som partierna har prackat på kyrkan - det bara förvånar att biskoparna trots allt är så pass beskedliga mot den här nyordningen. Bertil Gärtner röstade emot. Martin Lönnebo och Helge Brattgård lade ner sina röster, ärkebiskopen gjorde ett särskilt uttalande, innan han lade sin röst för förslaget. Men regeln är tydligen anpassning.

Det orimliga ligger i att den kyrkliga lagstiftningsmakten nu helt skall utövas av riksdagen. Biskoparna ville åtminstone ha den ordningen, att bara de ledamöter i riksdagen som tillhör Svenska kyrkan skulle delta i kyrkolagsbeslutet. Men den modellen passade förstås inte de svenska partistrategerna. Och nu har alltså kyrkan hamnat i händerna på en alltmer sekulariserad riksdag. Det är på dess delegation som kyrkomötet får fatta självständiga beslut i interna kyrkliga frågor. Det är alltså i princip möjligt för riksdagen att när som helst begränsa kyrkomötets befogenheter ytterligare." (DAGEN)